

18-24 oktyabr 2018-ci il

AXC dövründə ölkədə nəqliyyatın inkişafı

AXC-nin yaradılması ərəfəsində ölkədə quru və su yolları, xüsusən də dəmir yolu və boru kəmərləri nəqliyyat əlaqələrində mühüm rol oynayırdı. Bu dövrdə dəmir yollarının ümumi

uzunluğu 954,2 km idi. Həmin dövrdə iqtisadi və siyasi əhəmiyyətli şose və torpaq yolların sıx şəbəkəsi də mövcud idi. Bu yollarla qəza mərkəzlərindən dəmir yolu stansiyalarına və

əksinə, yük, sərnişin daşımaları üçün dördtəkərli furqon tipli arabalardan və avtomobillərdən istifadə olunmasına başlanmışdı.

Bəhs olunan dövrdə Azərbaycanın əsas su yolları Bakıdan Xəzər vasitəsilə Salyan, Lənkəran, Ənzəli, Port-Petrovsk (Mahaçqala), Həştərxan istiqamətində idi. Xəzər ticarət donanmasında 17 böyük buxar gəmisi vardı. Dənizdən Yevlax stansiyasına kimi 554,7 km-lik məsafədə Kür çayından da gəmi vasitəsilə gediş-gəliş vardı. Kür çayı ilə Salyanla Yevlax arasında 10 gəmi işləyirdi.

Birinci Dünya müharibəsi (1914-18) ərəfəsində Azərbaycanda istifadədə olan neft kəmərinin ümumi uzunluğu 834,7 km-ə çatırdı.

Müharibə dövründə, xüsusən də 1917-18 illərdə xalq təsərrüfatında baş verən böhran və dağıntılar nəqliyyata ağır zərbə vurdu. Hökumət başçısı Fətəli xan Xoyski Azərbaycan Parlamentinin 1918-il il 26 dekabr tarixli iclasındakı çıxışında bildirmişdi ki, yaxın keçmişdə ölkənin dəmir yollarına güclü zərbələr dəymişdir.

"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" 100

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yarandığı ilk gündən xalq təsərrüfatının bu vacib sahəsinin bərpaasına və inkişafına xüsusi diqqət yetirməyə başladı. Bu məqsədlə Yollar Nazirliyi yaradıldı. Bu nazirlik ilk vaxtlar dəmir yolu nəqliyyatına rəhbərlik edirdi. Azərbaycan Parlamentinin 1919-cu il 17 mart tarixli qərarı ilə bütün şose və torpaq yolları, onların üzərindəki süni qurğular, yol inşası və bərpa işləri də Yollar Nazirliyinin sərəncamına verildi. Həmin il aprelin 2-də verilən qərarla ölkədəki avtomobil emalatxanaları və anbarları da Yollar Nazirliyinin ixtiyarına keçdi.

1918-ci il oktyabrın 30-da Bakı ticarət limanı idarəsinin fəaliyyəti bərpa edildi. Ticarət gəmiləri ilə Bakı ilə Port-Petrovsk (Mahaçqala), Salyan, Lənkəran limanları arasında sərnişin və yük daşınması təşkil edildi. Hökumətin ciddi söyləri nəticəsində 1919-cu ildə Bakı-Batumi neft kəməri də bərpa edilib istifadəyə verildi. 1919-cu ilin avqust ayında ingilis qoşunları Azərbaycandan çıxdıqdan sonra Bakı limanı və ticarət donanması da Cümhuriyyətin sərəncamına

keçdi, ölkənin ticarət gəmiləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı altında üzməyə başladılar.

Azərbaycan hökuməti şose yollarının bərpa üçün 1919-cu il fevralın 17-də Yollar Nazirliyinin sərəncamına 1 milyon manat kredit ayırdı. Həmin il aprelin 24-də isə bilavasitə Yevlax-Şəki şose yolunun təmiri və seldən qorunması üçün bənd tikilməsinə 210 min manat vəsait verildi. Hökumət nəqliyyat vasitələrinin təmiri və normal istismarı məsələlərini daim diqqət mərkəzində saxlayırdı. 1919-cu il aprelin 28-də Bakıda avtomobillərin ilkin təmiri və avtomobil zavodunun saxlanması üçün 175 min manat vəsait ayrıldı. Həmçinin, Yollar Nazirliyinə tapşırıldı ki, avtomobil zavodunun gəliri və xərcləri haqqında əsaslı məruzə hazırlasın.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti olduqca çətin və mürəkkəb şəraitdə həyata keçirdiyi tədbirlərlə ölkədə nəqliyyatın işini, əsasən, qaydaya sala bildi. Dəmir yolu və su nəqliyyatı, neft kəmərinin istismarı dövlət xəzinəsinə gəlir gətirməyə başladı.